

Z rozhodnutí ve věcech pracovních.

305.

Byl-li zaměstnanec za všechnu práci, již vykonal, odměněn podle počtu vyrobených kusů, nemá nárok na další zvláštní odměnu za to, že na zhotovení kusů, podle jichž počtu byl odměňován, pracoval déle než osm hodin denně. Rozh. nej. soudu z 29./X. 1931, Rv II 549/30. Váž. obč. 11.115.

Žalobu, již se domáhal dělník na zaměstnavatele zaplacení odměny za práci přes čas, oba nižší soudy zamítly. Odvolací soud uvedl v důvodech:

Žalobce konal po celou dobu svého služebního poměru u žalované jen práce úkolové. Pracoval-li žalobce na úkol a byl-li podle toho placen, byl-li placen za jednotlivý zhotovený kus, nikoli podle pracovní doby, nevztahuje se na něho předpis zákona ze dne 19. prosince 1918, čís. 91 Sb. z. a n., podle něhož je práce přes čas zakázána a podle něhož, zejména podle ustanovení § 6 č. 5 musí býti práce přes čas zvláště placena. Ustanovení zákona nevylučují možnost práce úkolové a možnost, odměňovati úkolovou práci podle kusu, úhrnně. Pracuje-li přes čas, nepracuje dělník v zájmu zaměstnavatele, nýbrž ve vlastním zájmu; taková práce zákonem není zakázána, poněvadž zákon nebyl vydán v neprospěch zaměstnanců, nýbrž na jejich obranu, a proto zaměstnanec může disponovati s časem i mimo pravidelnou pracovní dobu a pracovati tudíž i přes čas. Ovšem za úkolovou práci, konanou přes čas, nemůže žádati zvláštní odměnu, an jest za ni odměňován podle kusu. Proto, třebaže žalobce pracoval přes čas, nemůže žádati za tuto práci přes čas zvláštní mzdu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání. Důvody: Po právní stránce byla věc odvolacím soudem posouzena bez právního omylu... Byl-li žalobce za všechnu práci, již vykonal, odměněn podle počtu vyrobených kusů (§ 1154, druhý odstavec, a § 1154 a) obč. zák.), nemůže z ustanovení § 6, odst. (3) a § 7, odst. (4) zákona ze dne 19. prosince 1918, čís. 91 Sb. z. a n., vyvozovati pro sebe ještě nárok na další zvláštní odměnu za to, že na zhotovení kusů, podle jejichž počtu byl odměňován, pracoval déle než osm hodin denně.

306.

Ustanovení § 1163 obč. zák., podle něhož nejsou přípustné zápisy a oznámky ve vysvědčení, jež by znesnadnily zaměstnanci získání nového místa, platí i pro vysvědčení, jež jest podle § 104 živn. řádu učební pán povinen vydati učedníkovi. Rozh. nej. soudu z 31./X. 1931, Rv II 822/50. Váž. obč. 11.135.

Spor je o to, zda a pokud platí ustanovení § 1163 obč. zák. v doslovu § 150 III. dílčí novely, mluvící o »zaměstnaných«, i pro učně, a pokud tímto ustanovením jest derogován § 104 živnostenského řádu (zákonu ze dne 5. února 1907, čís. 26 ř. z.). Z materiálů k III. dílčí novele k obč. zák. (Bericht der Kommission für Justizgegenstände) k § 1151 obč. zák. (str. 352) vyvstává, že »jest jasné, že ustanovení občanského práva o zaměstnaném (Dienstnehmer) lze ve prospěch učňů použítí (gilt es offenbar gerade die Bestimmungen des bürgerlichen Rechtes über die Stellung des Dienstnehmers zugunsten des Lehrlings anwenden zu können). Tamtéž

na str. 357 při § 1163 se uvádí, že jest třeba v občanském zákoníku stanoviti všeobecně platnou normu (eine allgemeine giltige Norm) o právu zaměstnaného na vysvědčení, které dosud bylo vysloveno jen v zákonech zvláštních (§ 81 živn. řádu, nověji v § 39 zák. o obch. pom.). O obsahu vysvědčení mluví se na str. 358 a výsledkem úvah jest, že ve vysvědčení nesmí býti zápisky a poznámky pro zaměstnaného škodlivé. V § 153 III. novely není výslovně derogován § 104 živn. řádu, praví se tam jen všeobecně, že »pokud ve zvláštních zákonných předpisech, daných pro určité služební poměry, není ustanovení o služební smlouvě, jest použití ustanovení § 1163 obč. zák., podle něhož nejsou přípustné zápisy a poznámky ve vysvědčení, které by znesnadnily zaměstnanému získání nového místa, platí i pro učně, jež jest považováti za zaměstnané ve smyslu předpisů § 150 III. dílčí novely, a proto že ustanovení to platí i pro vysvědčení, které podle § 104 živn. řádu učební pán jest povinen vydati učedníkovi »o ztrávené době učebné, o jeho chování po tuto dobu a o nabytém vzdělání v živnosti«. Nejvyšší soud neshledává důvodu, pro něž by z ochrany zaměstnaných, uzákoněné v § 150 III. dílčí novely, měli býti vyňati učňové, u nichž platí tytéž ohledy sociální jako u jiných zaměstnaných, kteří za svou práci jsou již placeni, neboť poznámky, které by jim znemožnily se doučiti, byly by pro ně stejně osudné jako podobné poznámky pro zaměstnance práce hledající.

307.

Bol-li zaměstnancovi zaistený podiel na čistom zisku zo zamestnávateľovho podniku s tým, že je zamestnanec povinný uznať zistenie zamestnávateľovej účtarne o vyúčtovaní čistého zisku, je tým v jadrú veci presunutú bremeno dokazovacie. Nie je vecou zamestnávateľa, dokazovať správnosť jednotlivých položiek v knihách, zamestnancom vytýkaných, naopak je na zamestnancovi dokazat nesprávnosť ním vytýkaných položiek. Zostáva však povinnosťou zamestnávateľa zostaviť podľa knih účtárny správnu bilanciu. Nevytýkal-li zamestnanec konečnú bilanciu z predchádzajúceho roku, je táto bilancia nezmeniteľnou počiatočnou bilanciou nasledujúceho roku. Rozh. nej. soudu z 26./V. 1930, Rv. III. 1270/29. Práv. obzor 467.

Jde o otázku, zda a v jaké výši přísluší žalobci nárok na část čistého zisku z hospodářství žalovaného. Podle skutkového stavu, předneseného v napadeném rozsudku, omezil žalobce při odvolacím líčení ze dne 14. listopadu 1929 žalobní nárok na podíl na čistém zisku na hospodářský rok 1921/1922, t. j. na dobu od 1. července 1921 do 1. července 1922, vyhradiv si právo žádati zvláštním sporem podíl na zisku za dobu předcházející a následující.

Z písemné nabídky žalovaného ze dne 9. ledna 1921, přijaté žalobcem 10. ledna 1921, vyplývá a není sporné, že žalovaný přislíbil žalobci kromě jiného též podíl na čistém zisku z hospodářství (vyjímajíc vápenici a lesní hospodářství), pokud převyšuje 4% investovaného kapitálu, a to 25% takto zjištěného čistého zisku, při čemž se žalobce zavázal uznati zjištění účtárny velkostatku o účtování podílu. Nej. soud již vyslovil v usnesení z 11./V. 1925, že se nemůže takovýto závazek vztahovati na případ falšování hospodářských knih a že nemůže býti

žalobci zabráněno, aby v rozepři nenamítal obmyslné jednání žalovaného. Oním závazkem žalobce bylo důkazně bráně o nesprávnosti zápisů do knih žalovaného a o nesprávnosti dokladů knih přesunuto na žalobce. Nebyl proto žalovaný povinen, aby dokázal správnost každé položky v knihách, pokud jí žalobce odporoval, nýbrž bylo věcí žalobce, aby nesprávnost položky dokázal, a musil žalobce, pokud nesprávnost jednotlivých zápisů do knih nedokázal, trpěti, aby tyto zápisy sloužily za základ bilance hospodářství. S druhé strany bylo zase povinností žalovaného, aby podle stavu knih sestavil účetnický správnou bilanci. Omyly, jež se mu při sestavení bilance zběhly, šly na účet žalovaného.

Vyhradil-li si, jak řečeno, uplatnění zvláštním sporem nárok na podíl na zisku z hospodářství na rok 1920/1921, přestala tím správnost bilance za tento rok býti předmětem souzené právní rozepře, nebylo věci odvolacího soudu, obíratí se otázkou správnosti bilance tohoto roku, a jednal odvolací soud správně, vzav jakožto začáteční číslici bilance na rok 1921/22 konečnou číslici bilance na rok 1920/21, předložené žalovaným, která se následkem řečeného prohlášení žalobce stala prozatím pro projednávanou rozepři nespornou. Bezpodstatnou jest proto výtká žalobce, že odvolací soud porušil právo, nenařídív dokazování i co do hospodářského roku 1920/1921.

508.

I. K pojmu »věrnosti ve službě« a »pozbytí důvěry zaměstnavatelovy«. Cím vyšší a odpovědnější je postavení zaměstnance, tím důtklivější jest jeho povinnost k věrnosti a povinnost zachováti si zaměstnavatelovu důvěru.

II. Není třeba, aby zaměstnanec bylo zvláště zakazováno jednání, činící ho nehodným zaměstnavatelovy důvěry.

III. V tom, že vedoucí ředitel rozsáhlého podniku nebyl propuštěn ihned, jakmile se zaměstnavatel dozvěděl o jeho počínech, zakládajících propouštěcí důvod, nelze nutně spatřovati mlčky, ale poznatelně projevené upuštění od předčasného propuštění. Rozh. nej. soudu z 17./X. 1931. Rv I 109/31. Váž. obč. 11.092.

I. V čele důležitých důvodů, oprávněných zaměstnavatele k předčasnému propuštění zaměstnance, jest v § 27 čís. 1 zákona ze dne 16. ledna 1910, čís. 20 ř. z. uvedena zaměstnancova nevěra ve službě, k níž se druží pozbytí zaměstnavatelovy důvěry. Zákon nevymezuje tyto dva pojmy; pojem věrnosti není ostatně pojmem převážně právním, jest spíše pojmem mravním, jistě však pramení věrnosti z mravní potřeby, aby zaměstnanec dbal oprávněných zájmů zaměstnavatelových, pokud je povinen podle služební smlouvy dbáti těchto zájmů. Pozbytí důvěry u zaměstnavatele je ovšem povšechně důsledkem zaměstnancovy nevěry, ale může býti způsobeno také takovými jednáními nebo opominutími zaměstnancovými, podle nichž nestává se sice zaměstnanec nevěrným, ale přece jen se stává nehodným zaměstnavatelovy důvěry. Cím vyšší jest zaměstnancovo postavení, čím odpovědnější, čím větší a rozsáhlejší samostatnosti jest vybaveno, čím větší jest důvěra zaměstnavatelem zaměstnanci věnována, tím náročnější může býti zaměstnavatel co do věrnosti a důvěryhodnosti zaměstnancovy, tím důtklivější jest zaměstnancova povinnost věrnosti a povin-

nost zachovávatí si zaměstnavatelovu důvěru. Žalobcovo postavení podle jeho vlastního vyličení bylo i příjmově, i služebně tak neobyčejné — vždyť byl kromě vedoucího ředitelství jediným jednatelem za prvžalovanou společnost s omezeným ručením podepisujícím, a to až do 11. října 1927 bez dozorčí rady — a kromě toho byl důvěrníkem druhé žalované — že ospravedlňuje úsudek, že mu byla oběma žalovanými propůjčena naprostá absolutní důvěra, jež ho zavazovala k naprosté a absolutní věrnosti, jakož i k tomu, aby se v každé příčině vyvaroval toho, co by ho učinilo nehodným důvěry zaměstnavatelkou mu věnované. Ze služební smlouvy jest zjevno, že byl pověřen zvláštním úkolem: smlouva bere v počet, že v prvních třech letech nelze očekávati z podniku, žalobci téměř úplně svěřeného, čistý zisk, což jest žalobci mahrazováno zvláštní odměnou 200.000 Kč, rozdělenou na tyto tři neplodné roky, a že po 3 letech bude lze vyplácti žalobci 15% tantiem z čistého zisku. Bylo tedy o žalobci předpokládáno, že z neplodného podniku učiní podnik prospívající. Právní otázkou rozepře je, zda byl žalobce z důležitého důvodu předčasné propuštěn ze služeb první žalované, jak se stalo dopisem ze dne 2. prosince 1927. V tomto dopise je předčasné propuštění žalobcovo odůvodňováno žalobcovým spojením s firmou T. a je v něm uvedeno, že žalobcovy opětne podniky ke společným uzávěrkám obchodním mezi oběma firmami byly po každé výslovně odmítnuty a že žalobcovou povinností bylo, aby podle toho zařídil své jednání. Žalobce sám přednesl, že společně s ním byl v podniku první žalované až do velikonoce 1927 zaměstnán jeho syn, a to se svolením žalovaných, a že tomuto synu po jeho vystoupení koupil firmu T. Tento zvláštní poměr žalobce k firmě T. na jedné a jeho výlučné, takovou důvěrou se strany obou žalovaných obdařené vedoucí postavení u první žalované a výslovné důvěrnictví u druhé žalované na druhé straně měly býti žalobci příkazem, aby se vyvaroval jakékoliv součinnosti a styků s firmou synovou, hlavně, aby nečekal, až mu tato součinnost bude zakazována. Žalobce musil si býti vědom, že za těchto poměrů jakákoliv spolupůčinnost s řečenou firmou musí vzbuditi nedůvěru nejen u první žalované jako jeho zaměstnavatelky, nýbrž i u druhé žalované, ježímž byl důvěrníkem. Nesejde na tom, že, jak je zjištěno, podnik firmy T. nebyl konkurenčním podnikem prvžalované. Je také pro rozepři lhostejno, že řečená součinnost žalobci nebyla výslovně zakázána. Postačí, že mu tato součinnost výslovně nebyla dovolena, a že si, jak jest rovněž zjištěno, první žalovaná rozhodnutí o žalobcovu návrhu na obchodní spojení s firmou T. vyhrázovala až po sdělení rozvahy za rok 1926 a že si druhá žalovaná obchodní spojení s firmou žalobcova syna nepřála.

II. Poněvadž povinnost zachovávatí si zaměstnavatelovu důvěru jest zřejmou povinností zaměstnancovou, nebylo zapotřebí, aby žalobci bylo zvláště zakazováno jednání, které by ho činilo nehodným zaměstnavatelčiny důvěry. Žalobce nemůže se odvolávati na své postavení jako první jednatel první žalované (§ 20 zákona ze dne 6. března 1906, čís. 58 ř. zák.), neboť ani jako jednatel nebyl ze zákona zmocněn k činům neb opominutím, jež jest posuzovati jako odůvodněnou příčinu ke ztrátě zaměstnavatelovy důvěry. Ani na tom nesejde, že podle názoru soudů nižších stolic firma žalobcova syna nebyla konkurenčním podnikem první žalované firmy.

III. Pokud soudy nižších stolic poukazují k tomu, že žalované firmy nepropustily žalobce »ihned«, jakmile se dozvěděly o jednotlivostech jeho počínů, a z toho dovozují, že se žalované mlčky vzdaly práva propustiti žalobce ze svých služeb předčasně, jde o neporozumění skutečným poměrům. Obchodního pomocníka za pultem lze podle okolností propustiti »ihned«, poněvadž jest náhrada za takového zaměstnance obvykle »ihned« možná. U vedoucího ředitele tak rozsáhlého podniku, jako jest prvzalovaná firma, u vedoucího ředitele, který jest současně jednatelem společnosti s obmezeným ručením, jest slovo »ihned« vykládati tak, jak to žádá obyčej povětivého obchodu. Jest při tom vzíti v počet složitost aparátu u společnosti s obmezeným ručením, jest uvážiti, že společnost nemohla bez náležitého vyšetření celé věci propustiti vedoucího ředitele s desetiletou smlouvou a s vysokými služebními platy; záleží tedy jen na tom, zda k propuštění došlo bez průtahů tak, aby otálení nemohlo býti pokládáno podle § 863 obč. zák. za mlčky, ale poznatelně projevené upuštění od předčasně propuštění. Pro tento úsudek není však ve zjištěných soudů nižších stolic nijaké opory. Ztrátu důvěry nezpůsobilo ojedinelé provinění, nýbrž celá řada jednání a opominutí, že se míra naplnila, rozhodnutí musilo v povoláních reprezentantech dozrát v přesvědčení, že obchodní zájmy, jimž žalobce měl za tak veliké služné a za jinaké finanční prospěchy zvláště věrně sloužiti, jsou jeho dalším působením ohroženy. Zjištěné časové rozpětí ukazuje, že nešlo u žalovaných, než se rozhodly použiti proti vedoucímu řediteli a jednatelem krajního ochranného prostředku, o otálení vykladatelně jako odpuštění, a proto dovolací soud uznal, že domnělé otálení žalovaných bylo ve skutečnosti rozumnou a všecky okolnosti v počet beroucí uvážlivostí, jež v pravý čas vyvrcholila v oprávněný, energický zá-
krok.

509.

Jestli sa zamestnávateľ nepostaral o odstránenie vady rezačky a trpel, aby jeho zamestnanec takouto vadnou rezačkou rezal sečku spôsobom pre neho neobyčajne nebezpečným, zodpovedný je za úraz, ktorý zamestnanca pri tejto práci stihol. Rozh. nej. soudu z 30./V. 1950, Rv III 722/29. Práv. obzor 475.

Je výnimečným právnym pravidlom ustanovenie, obsažené v odst. 1. § 82 zák. čl. XIX/1907, podľa ktorého osoby, poistené podľa zák. čl. XIX 1907, alebo pozostali takýchto osôb môžu požadovať od zamestnávateľa odškodné, jestli bolo trestným rozsudkom zistené, že úraz úmyselne alebo neopatrnosťou, spomenutou v § 81 cit. zákona, zapríčinil zamestnávateľ, alebo jeho povereník, za konanie ktorého zamestnávateľ je zodpovedný.

Z okolností, že v zákonom článku XVI/1900, zák. čl. XIV/1902, zák. čl. VIII/1912, zák. čl. XX/1915, ktorými bol tento zák. čl. doplnený, resp. modifikovaný, niet ustanovenia, zodpovedného odst. 1. § 82 zák. čl. XIX/1907, neplynie, že sa toto stalo z nedopatrenia zákonodárcu a že zákonodárca nechcel, aby ohľadne dokázania neopatrnosti zamestnávateľa neplatily všeobecné právne pravidla.

Preto a ponevác výnimečné právne pravidlá zpravidla nemôžu byť extenzívne vykladané, porušuje materiálne právo stanovisko odvolacieho súdu, že hore cit. odst. 1. § 82 zákona čl. XIX/1907, má byť per analogiam upotrebený aj

na hospodárskych robotníkov, poistených proti úrazu u Slovenskej pokladnice pre hospodárskych robotníkov.

Žalobník pred prvým súdom tvrdil, že úraz ho postihol, lebo následkom vady rezačky žalovaného musel kukuričnú slamu (kórovie) hlboko (t. j. pre robotníka neobyčajne nebezpečným spôsobom) sťrkať do rezačky žalovaného a tento stav žalovaný trpel. Keď by tomu skutočne tak bolo, v tomto prípade robotníci s vedomím žalovaného museli pracovať pri rečenej rezačke za zvýšeného nebezpečia, bez toho že by to bolo bývalo bezpodmienečne potrebné. V takomto pokračovaní žalovaného bolo by treba spaťovať neopatrnosť.

510.

Zamestnávateľ, keď neprihlásil zamestnanca k pensijnému pojištění, jest práv pozostalým po zamestnanci náhradou toho, co by byli obdrželi od Pensijního ústavu, kdyby se byla stala přihláška podle předpisu. Rozh. nej. soudu z 25./IX. 1951, R I 258/51. Váž. obč. 11.051.

Žalobkyně domáhala se na žalované obci náhrady škody, ježto obec nepřihlásila manželce žalobkyně S-a, jenž byl zamestnancem (tajemníkem) žalované obce, k pensijnímu pojištění.

Ježto v době nastoupení služby Antonína S. předpoklady pojistné povinnosti byly splněny, bylo povinností žalované strany, aby ho podle § 75 novelisovaného zákona o pensijním pojištění přihlásila k pensijnímu pojištění. Neucínila tak buď úmyslně nebo z nedbalosti, ručí za to, že ho neohlásila podle §§ 1294 a 1295 obč. zák., z důvodu náhrady škody. Žalovaná obec, opominuvši Antonína S-a přihlásiti k pensijnímu pojištění, zavinila, že žalobkyně nemá nárok na vdovské opatření (důchod) podle zákona o pensijním pojištění. Jest proto povinna hraditi žalující straně to, co by tato byla obdržela, kdyby se přihláška byla stala podle předpisu.

511.

Promlčení nároku zamestnanca proti zamestnávateľovi na náhradu škody, poněvadž jím nebyl včas přihlášen k pensijnímu pojištění, počíná se teprve doručením výměru Pensijního ústavu o vyměření pensijního důchodu, Rozh. nej. soudu z 51./X. 1951, Rv II 50/51. Váž. obč. 11.136.

Jest řešiti otázku, od kdy se počal v souzeném případě běh třileté promlčecí lhůty podle § 1489 obč. zák. Odvolací soud vyslovil názor, že počátek promlčecí lhůty jest počítati teprve od doby, kdy byl žalobci doručen výměr Pensijního ústavu, protože teprve z něho mohl žalobce poznati, na jakých základech a v jaké výši jest mu pensijní důchod vyměřen a jakou škodu trpí tím, že nebyl žalovnou firmou přihlášen k pensijnímu pojištění. Dovolatelka se snaží dovoditi, že se promlčecí lhůta počala již dnem nápadu renty, protože žalobce, nemoha se podle § 2 obč. zák. omlouvati nezalostí řádně vyhlášených zákonů, musil znáti předpisy upravující pensijní pojištění a mohl si na jejich základě sám vypočítati svůj starobní důchod a důsledkem toho i výši škody v den nápadu renty. S dovolatelčím názorem nelze souhlasiti. Podle stálé judikatury nejvyššího soudu počíná se promlčecí doba § 1489 obč. zák. teprve skutečnou znalostí rozsahu škody, a to znalostí tak úplnou a bezpečnou, že vystačí k podání řádné žaloby (§§ 178, 226 c. ř. s.); pouhou možností vědomostí nelze klásti na roven skutečné znalosti. Pro počátek promlčecí lhůty § 1489 obč. zák. není tedy rozhodný předpis § 2 obč. zákona, že

se nikdo nemůže omlouvatí nezralostí zákonů rádně vyhlášených, nemá také rozhodující význam, zda bylo snad abstraktně možné vypočítati žalobcův starobní důchod na základě zákonů a nařízení upravujících pensijní pojištění, nýbrž záleží jen na tom, kdy žalobce skutečně nabyl takové vědomosti o rozsahu škody, jež mu byla způsobena, aby mohl podati rádnou žalobu. V té příčině jest soubhlasiti s náležitě odůvodněným názorem odvolacího soudu, že žalobce mohl seznati a také seznal rozsah své škody teprve z výměru Pensijního ústavu a že teprve od doručení tohoto výměru žalobci jest počítati promlčecí lhůtu § 1489 obč. zák. Na věcné správnosti tohoto názoru nic nemění, uvedl-li odvolací soud právnicky nepřesně, že výměr Pensijního ústavu jest považovati »v jistém směru i za konstitutivní a činící právo mezi stranami«. Pro tento spor není rozhodné, kdy se počíná promlčení pojištěnceva nároku proti Pensijnímu ústavu, protože nejde o nárok ze zákona o pensijním pojištění proti Pensijnímu ústavu, nýbrž jde o nárok na náhradu škody proti zaměstnavateli pro opominutí včasné přihlášky k pensijnímu pojištění.

512.

I. Nároky na zapravení splatných již remunerací za uplynulá období, uplatňované dvěma žalobami, jest považovati za úhrnnou pohledávku, jež jest rozhodna pro stanovení věcné příslušnosti (§ 55, druhá věta, j. n.). K nárokům na zapravení remunerací jest připočísti i nárok na zapravení služebního platu.

II. Uplatňován-li společně s nároky ze služební smlouvy i nárok na náhradu škody (pro neohlášení k sociálnímu pojištění), jest tento nárok co do věcné příslušnosti posuzovati samostatně. Rozh. nej. soudu z 4. XI. 1951, R I 842/31. Važ. obč. 11.147.

I. Žalobce se domáhá: 1. v žalobě C III 289/51 zaplacení obvyklé roční remunerace ve výši měsíčního služného 1.400 Kč za uplynulá léta 1927, 1928 a 1929, dohromady 4.200 Kč, a 2. v žalobě C III 288/51 zaplacení téže remunerace za další dobu od 1. ledna 1950 do 5. listopadu 1950 v částce 1.178 Kč. Oba tyto žalobcovy požadavky jsou založeny na stejném skutkovém a právním podkladě, na služebním poměru stran a na obvyklosti periodické roční remunerace. Nejde tu o jednotlivé dosud neplatné a teprve prací, jež by měla býti snad budoucně vykonána, podmíněné nároky z námezdního poměru, nýbrž o úhrnnou pohledávku, vyplývající podle žalobceva přednesu z několika již splatných ročních dávek, které dosáhly již takové výše, že jest jí založena příslušnost sborového soudu prvé stolice podle § 50, prvý odstavec j. n. Ve skutečnosti jsou ve dvou žalobách uplatněny jen části jediného jednotného nároku na zapravení splatných služebních požitků, jež jest vzíti jako celek

Z rozhodnutí ve věcech sociálně pojišťovacích.

514.

Pojištění nemocenské, invalidní a starobní: O pojmových znacích služební smlouvy. Nález nej. spr. soudu z 5. XI. 1951, č. 15.918, Boh A 9455.

Podle § 2, odst. 1. zák. č. 221/24 o pojištění pro případ nemoci, invalidity a stáří, jest pojištěním povinen a podle tohoto zákona pojištěn, kdo v republice Čs. vykonává práce nebo služby na základě smluveného poměru

pro každou ze žalob, jimiž jsou jednotlivě uplatněny. Nelze tudíž posouditi věc s hlediska § 227 c. ř. s., jehož předpokladem jest hromadění různých nároků, jež nejsou ani ve skutkové ani ve hlavní souvislosti, nýbrž jest tu použití předpisu druhé věty § 55 j. n., podle něhož jest pro věcnou příslušnost soudu rozhodná úhrnná částka jistinná pohledávky ještě nezapravené, i když se v žalobě žádá jen část jistinné pohledávky. Jistinnou jest v tomto případě rozuměti souhrn všech žalobcem z téhož právního důvodu uplatňovaných nároků, protože v obou sporech jde o jednotný právní nárok na zaplacení služebních požitků za minulou dobu, který měl býti jako takový uplatněn jedinou žalobou.

Z uvedených právě důvodů jest k nároku na zaplacení remunerace 5.378 Kč připočítavati také ještě žalobní nárok na zaplacení další částky 140 Kč jako služebního platu za dobu od 1. do 5. listopadu 1950.

II. Naproti tomu zbývající částky 578 Kč a 1.568 Kč, jichž se žalobce domáhá v žalobě C III 288/51 z právního důvodu náhrady škody, jsou skutečně nároky samostatnými a s nárokem na služební požitky nesouvisejícími, takže jest pro ně založena věcná příslušnost okresního soudu podle § 49, čís. 1 j. n.

515.

Zamestnancov podiel na čistom zisku je súčasťou jeho služobného platu v smysle § 31, čís. 2 nariadenia o nútenom mimokonkurznom vyrovaní čís. 4070/1915 M. E. Splatnou se stáva táto pohľadávka koncom príslušného hospodárskeho roku. Rozh. nej. soudu z 26. V. 1950, Rv III 1270/29. Práv. Obzor 467.

Z obsahu služební smlouvy vyplývá, že žalobcův podíl na čistém zisku z hospodářství byl součástíkou služebních požitků žalobce, tudíž součástíkou jeho platu v širším smyslu slova, maje tutěž povahu jako tantiemy. Platí proto i pro tento podíl na čistém zisku zásada, že příslušelo žalobci v řízení o mimokonkursním nuc. vyrovnání, zahájeném proti žalovanému, právo na výhodné uspokojení podle § 31, čís. 2 nař. o mimok. nuc. vyrovn. (nariad. 4070/1915 M. E.). (§ 60, bod 1. konk. ř.), a že se řízení o mimokonk. nuceném vyrovnání, zahájené proti žalovanému, tudíž ani nuceném vyrovnání na základě tohoto řízení, podle § 50 nař. nevztahovalo na žalobcův nárok, pokud vznikl v posledním roce před zahájením řízení o mimokonkursním vyrovnání. Řízení o mimokonkursním nuceném vyrovnání zahájeno bylo dne 14. ledna 1925. Pohledávka žalobce na podíl na čistém zisku na hospodářský rok 1921-1922 stala se splatnou koncem tohoto hospodářského roku t. r. dne 1. července 1922, tedy v posledním roce před zahájením řízení o mimokonkursním nuceném vyrovnání. Nevztahuje se tudíž mimokonkursní nucené vyrovnání na tuto pohledávku.

pracovního, služebního neb učňovského, a nevykonává jich jako vedlejší zaměstnání nebo příležitostně. Zákon sám definice smluveného poměru služebního a pracovního nepodává. Nutno, proto, ježto tu jde nesporně o poměr práva soukromého, přihlédnouči k předpisům soukromoprávním, upravujícím všeobecně právní poměry mezi zaměstnavateli a zaměstnanci, to jest k předpisům o smlouvě služební. Podle § 1 zák. ze 15. července 1922, č. 244 Sb., platné-

ho v té příčině na Slovensku a Pod. Rusi, vzniká služební smlouva, zaváže-li se někdo na nějaký čas konati jinému služby. Slovem služba třeba rozuměti i takový pracovní poměr, při kterém se mzda platí od kusu nebo podle jednotlivých výkonů. Z ustanovení toho plyne, že není podstatného pojmového rozdílu mezi smluveným poměrem služebním a pracovním. Společným podstatným znakem obou smluvených poměrů, takto označovaných, jest na straně zaměstnancově smluvní závazek konati služby (práce) a z toho vyplývající poměr podřízenosti a vázanosti rozkazy zaměstnavatelovými. Druh služeb nebo prací, jež jsou předmětem takové smlouvy, jest nerozhodný. Jestliže se smlouvy, jejichž předmětem jsou určité, zpravidla nižší druhy služeb, označují někdy jako smlouvy pracovní, nemá toto označení právního významu. Rozhodným jest vždy jen, zdali jde o takovou smlouvu, jež vykazuje shora uvedený podstatný pojmový znak, kterým jest charakterisována jako smlouva služební. Také v § 2 zák. č. 221/24 klade se smluvený poměr pracovní, který není ve své podstatě pojmově rozdílným od smluveného poměru služebního, s hlediska pojistné povinnosti zaměstnancovy tomuto poměru na roveň.

315.

Faktický pojistný poměr může býti založen přihláškou podanou na základě souhlasného a svobodného projevu vůle stran. Nedobrovolná, vyhrůžkami zřízení pojišťovny způsobená přihláška k pojištění osob, které podle zákona pojistné povinnosti nepodléhají, není na překážku, aby zaměstnavatel mohl s úspěchem popíratí vznik závazků z pojištění. Nález nejv. spr. soudu z 10. X. 1931, č. 1.716/31, Boh A. 9411.

Žalovaný úřad uznal stěžovatelku povinnou zaplatiti předepsané jí pojistné jen z toho důvodu, že přihlásila osoby, které u ní pracovaly, k pojištění ve smyslu § 2 zák. č. 221/1924 Sb. Dovolal se při tom zdejšího nálezu ze dne 6. října 1924, č. 2462, Boh. A 3981/24, v němž vysloven byl právní názor, že zaměstnavatel, přihlásivší zaměstnance k nemocenskému pojištění na podkladě nesprávného právního názoru o jeho pojistné povinnosti, jest povinen platiti pojistné příspěvky, pokud pojistný poměr odhlášením neb úředním výrokem nebyl zrušen. (Srv. v témž smyslu také nálezy Boh. A 3981/24, 4757/25, 4977/25, 7674/29.) Tato právní zásada byla sice vyslovena po dobu účinnosti zákona ze dne 30. března 1888, č. 35 ř. z., byla však nálezem ze dne 7. května 1929 č. 9507/29, Boh. A 7958/29, uznána za stejně platnou i pro případy, které — jako jest v daném sporu — nutno posuzovati podle zákona ze dne 9. října 1924 č. 221 sb. z. a n. O faktickém dobrovolném založení pojistného poměru přihláškou osob, ex lege pojištění nepodléhajících, lze mluvit arci jen tehdy, je-li tu bezvadný, svobodný a souhlasný projev vůle stran, zračící se v tom, že jedna osoba — zaměstnavatel — označí pojišťovně osobu u něho zaměstnanou, kterou pokládá za pojištění povinnou, a chce ji pojistiti, a že druhá strana — pojišťovna — přihlášku k povinnému pojištění přijme. Jen v takové přihlášce lze spatřovati uznání zaměstnavatelovo, že přihlášená jím osoba jest k němu v poměru zakládajícím pojistnou povinnost, jež váže zaměstnavatele proti pojišťovně tak dlouho, dokud nebylo procesně odstraněno. Přihláška, kterou učinil zaměstnavatel s výhradou neb upozorněním pojišťovny nebo jejího orgánu, že pojistnou povinnost přihlášené osoby neuznává,

nebo za takových okolností, ze kterých lze míti bezpečně za to, že zaměstnavatel pohnut byl k přihlášce lstí nebo nespravedlivou a důvodnou bázní se strany pojišťovny nebo jejího orgánu, takž byla na něm vynucena, pak přihláška, k níž došlo takovýmto způsobem, nemůže býti pokládána ani po stránce procesní, ani s hlediska materiálního práva za uznání poměru zakládajícího pojistnou povinnost a za bezvadný, po právu účinný souhlas zaměstnavatelův s pojištěním. Předpokladem takového souhlasu, aby mohl míti plně právní účinky ve shora citovaných nálezech uvedené, jest, aby byl projev svobodně, bez fyzického nebo psychického donucení a vyjadřoval skutečnou a pravou svobodnou vůli zaměstnavatelovu. Přihláška jeho, která se nestala jako důsledek svobodné jeho vůle, není pak ani závadnou, aby zaměstnavatel vznik závazků z titulu pojištění s úspěchem popíral (srv. nález Boh. A 7958/29.)

316.

Osoby pojištěné pro případ nemoci podle zák. č. 221/24 nepodléhají pojištění podle zákona č. 221/25. Nález nejv. spr. soudu z 1. X. 1931 č. 14.102, Boh A 9399.

Pokud jde o pojistnou povinnost Pavla T., vyslovil žal. úřad, že podléhá u stěžující si pojišťovny jediné pojištění pro případ invalidity a stáří, nikoli však pro případ nemoci podle zák. č. 221/24, ježto obecní zaměstnanci podléhají ode dne platnosti zák. č. 221/25 pojištění u léčebného fondu veř. zaměstnanců. Tomuto odůvodnění vytyká stížnost právem, že odporuje zákonu.

Žal. úřad přehlédl, že zák. č. 221/25 v § 1 nemocenskému pojištění veř. zaměstnanců u léčebného fondu veřejných zaměstnanců podrobuje jen ony, v odstavci 1. sub. a) až d) uvedené zaměstnance, mezi nimi sub c) i zaměstnance obcí, pokud mají v republice Čs. bydliště a nepodléhají nemocenskému pojištění podle zák. č. 221/24. Nepodléhají tudíž osoby, pojištěné podle zák. č. 221/24 pojištění podle zák. č. 221/25 a nikoli naopak, jak usoudil žal. úřad.

317.

I. Pokud konal obecní zaměstnanec převážně duševní službu. II. Ustanovení § 2 (1) čis. 4 zákona ze dne 16. prosince 1906, čis. 1 ř. zák. na rok 1907 v doslovu novely ze dne 25. června 1914, čis. 138 ř. zák. předpokládá, že zaměstnanec zároveň vykonává ještě jinou výdělečnou činnost, poskytující mu větší příjem a že vedle této činnosti jeví se činnost, podrobená pojistné povinnosti, jen jako vedlejší zaměstnání. III. I novela ze dne 25. června 1914, čis. 138 ř. zák., i zákon ze dne 5. února 1920, čis. 89 Sb. z. a n., vyžadují jen, aby první zaměstnání, podrobené pojistné povinnosti, bylo nastoupeno před dosažením věku 55 let. Rozh. nejv. soudu z 25. IX. 1931, R I 258/31, Váž. obč. 11.031.

I. Manžel žalobkyně vstoupil do služebního poměru u žalované obce dne 1. ledna 1919 a že v té době ještě nepřekročil věk 55 roků a že jeho služební poměr byl smluvní. Právní otázku jeho pojistné povinnosti jest řešiti podle zákonných předpisů v té době platných, t. j. podle zákona ze dne 16. prosince 1906, čis. 1 ř. zák. z roku 1907 v doslovu novely (cis. nař.) ze dne 25. června 1914 čis. 138 ř. zák. Podle § 1 odst. (1) čis. 2 pensij. pojišťovacího zákona stačil v roce 1919 k založení pojistné povinnosti roční služební plat 600 Kč a nemůže se z toho, že manželé žalobkyně byl ustanoven v roce 1919

roční plat 1.000 Kč dovozovat, že již tento nízký služební důchod poukazuje k tomu, že Antonín S. nekonal převážně duševní služby. Tyto převážně duševní služby byly v § 1 (2) dotč. zákona uvedeny jen příkladně a jest věcí soudů, aby zjištěné práce a služební úkony Antonína S-a hodnotily a jejich povahu určily. Bylo-li zjištěno, že Ant. S-ovi jako obecnímu zaměstnanci byly svěřeny práce v rozsudku prvního soudu a v napadeném usnesení dotčené, samostatné vedení, t. j. vypracování protokolů o schůzích obecního zastupitelstva podle hesel mu daných, vyřizování věcí poštou došlých, samostatné vystavování domovských listů, dobytých pasů a že byl též činným ve styku se stranami, což již práce právě zmíněné vyžadovaly, nelze v tomto služebním zaměstnání Antonína S-a spatřovati práce ryze mechanické a nesa-mostatné, nýbrž služební úkony, vyžadující převážně duševní činnosti.

II. Ustanovení § 2 odst. (1) čís. 4 zákona o pen-sij. pojištění v doslovu novely čís. 138/1914 ř. z. předpokládá, že zaměstnanec zároveň vykonává ještě jinou výdělečnou činnost, poskytující mu větší příjem a že vedle této činnosti (arg. slova »neben anderen«) jeví se činnost, pojištění povinnosti podrobená, jen jako zaměstnání ve-dlejší. Než takové výnosnější nějaké zaměstná-ní u Antonína S-a vůbec nebylo zjištěno a ne-právem odkazuje rekurs k dotčenému zákonnému předpisu a mylně dovozuje, že si prý Antonín S. mohl výnosnější zaměstnání opatřiti a že se měl o to starati.

III. Byla-li pojištění povinnost Antonína S-a založena již za platnosti novely čís. 138/1914, trvala ovšem dále i za platnosti zákona ze dne 5. února 1920, čís. 89 Sb. z. a n., vyžadují jen, aby první zaměstnání, pojištění povinnosti podro-bené, bylo nastoupeno před dosažením věku 55 let.

518.

Stane-li se pojištěnec invalidním následkem úrazu, nepočítá se invalidita teprve uplynutím roku, jímž zaniká nárok na nemocenské, nýbrž ke dni utrpeného úrazu. Rozsudek VPS. z 22. VI. 1951, č. Cpo 192/51-1. Sb. ÚSP. C/1 35.

Jest posouditi, který z právních názorů je správný, zda ten, jenž váže vznik invalidity ke dni utrpeného úrazu, či onen, který praví, že invalidita počíná teprve uplynutím roku, jímž zaniká nárok na nemocenské. Vrchní pojišťovací soud přidržuje se prvního názoru. Názor, že pojištění případ nastal dnem úrazu, nikoliv teprve dnem, kdy pojištěnec přestal mít nárok na nemocenské, není v rozporu s ustanoveními pojišťovacího zákona v původním znění. Vždyť podle § 125 mohla osoba oprávněná k důchodu z pojištění invalidního a starobního, požívající zároveň nemocenského (§ 95), vyžadovati vý-

platu onoho důchodu, ovšem pouze, pokud dů-chod převyšuje nemocenské. Nebylo tudíž tím-to ustanovením vyjádřeno, že invalidita nastává teprve dnem zániku nároku na výplatu nemocenského, naopak vylučuje toto ustanovení vý-klad, že vznik invalidity lze posuzovati až ke dni zániku uvedeného nároku.

Poznamenává se, že s názorem tímto nejsou v rozporu ani okolnost, že § 125 byl novelou k pojišťovacímu zákonu zrušen (§ 86), ani nová ustanovení §§ 75 a 74 novely, z nichž první stanoví, že odpočívá nárok na invalidní důchod, je-li invalidita důsledkem nemoci, pokud má pojištěnec nárok na nemocenské, a druhý vy-slovuje, že počíná požitel invalidního důchodu v témž případě po uplynutí doby, po kterou měl pojištěnec nárok na nemocenské.

Také tato ustanovení nepřipouštějí výkladu, že invalidita vzniká teprve zánikem nároku na nemocenské, jež nelze odpírati pojištěnci, je-muž je náhradou výdělku, jež jinak zákon vedle důchodu případně připouští (§ 112, odst. 1. věta), neboť šlo zrušením § 125 původního zá-kona pojišťovacího a zavedením nových usta-novení podle §§ 75 a 74 novely o to, vyloučiti konkurenci důchodů invalidního a starobního s nemocenským v důsledku zásady, aby pojiště-ním invalidním a starobním, pokud jde o dů-chody invalidní, byli zabezpečeni zaměstnanci pouze v případech déle trvající invalidity, jsou zpravidla způsobeny nemocí a provázeny poží-váním nemocenského (viz motivy k novele po-jišťovacího zákona ve zprávě výboru sociálně politického — tisk 1777).

Také slova »odpočívá nárok na invalidní dů-chod« v § 109, odst. 5a) shora »počíná požitel invalidního důchodu« v § 110, odst. 1, věta 5, nasvědčují tomu, kdy lze nebo nelze invalidní důchod pobírat, nevylučují však, že vznikla invalidita (zejména přechodná) zároveň se vzni-kem neschopnosti k práci, zejména tam, kde nejde pouze o pomoc, nýbrž o neschopnost k práci jako důsledek jiné vady tělesné nebo duševní. Slova »odpočívá a počíná« vyjadřují již existenci invalidity, ale nedopouštějí, aby nárok z ní byl uplatňován.

Jest mítí na paměti, že jednati se musí u poji-štěnce, ať již onemocněl nebo stížen byl jinou vadou tělesnou nebo duševní, o jeho uzdravení, proto se zprvu léčí a teprve, když léčení nepři-vodilo delší dobu uzdravení a nemocný je stále nezpůsobilý k vykonávání práce, upouští se od činnosti směřující k navrácení normálního stavu organismu a nastává péče o jeho trvalé exi-stenční zabezpečení invalidním důchodem. Pro-to však nelze říci, že pojištěnec stává se inva-lidním teprve od okamžiku, kdy pomíjí nárok na léčení a je pro daný případ nerozhodno, že byl odvolatel zprvu léčen a pobíral nemocen-ské.

Rozhodnutí soudů nižších stolic.

Zaměstnanec, který nebyl ani rok v podniku zaměstnán, nemá nároku na poměrnou dovo-le-nou. Rozsudek živnostenského soudu v Praze z 23. X. 1951, č. j. Cž II 852/51.

Zákonom o dělnických dovolených jest ovládn stějným duchem, jako zákon ze dne 1. VII. č. 562 Sb. z. a n., týkající se horníků a zákon ze dne 16. ledna 1910 č. 20 ř. z., týkající se obchod-ních pomocníků, t. j. že ke vzniku nároku na dovolenou vyžaduje se určité nepřetržité za-městnání. Touto dobou jest podle § 7 zák. o

obchod. pomocnicích doba 6 měsíců, podle § 1 zák. č. 67/25 o dělnických dovolených doba 1 roku. Z toho plyne, že není-li zaměstnanec u téhož zaměstnavatele po dobu zákonem stano-venou zaměstnán, že nároku na dovolenou vů-beč nemá.

Stanoví-li pak § 10 cit. zák., že v případě vý-povědi z práce před nastoupením dovolené má zaměstnanec nárok jen na poměrnou placenou dovolenou, odpovídající pracovní době pro do-volenou rozhodné, tu nutné předpokládá, že ná-rok na placenou dovolenou již stává.

To vyplývá ostatně ze samého předpisu § 11 cit. zák., kde se výslovně uvádějí slova »kdy na dovolenou by jinak měl nárok«.

Není-li tu však nároku na placenou dovolenou, nelze užítí předpisu § 10. cit. zákona. Ježto tudíž v daném případě netrval služební poměr celý rok, nemá žalobce nároku ani na celou, ani na poměrnou část dovolené.

Souhlasil-li zaměstnanec s vysazením, nemůže dodatečně uplatňovati nárok na náhradu za výpovědní lhůtu. Rozsudek živn. soudu v Praze z 22. V. 1951, čj. Cž III 554/51.

Nesporně jest, že žalobce J. D. zaměstnán byl u žalovaného K. P. od 25. června 1950 do 21. dubna 1951 jako truhlářský dělník s týdenním platem 230 Kč, kdy byl vysazen.

Žalobce tvrdí, že mu žalovaný prohlásil při vysazování, že jest to jen na 14 dnů a že, když dne 9. května 1951 žádal žalovaného o práci s tím, že již nadále nesouhlasí s vysazením, odepřel mu žalovaný práci dáti a též mu ani výpověď dáti nechtěl. Jelikož mu žalovaný odepřel dáti práci, tedy žádá náhradu za 14denní výpověď v obnosu 460 Kč.

Žalovaný navrhuje zamítnutí žaloby jako

bezdůvodně a tvrdí, že žalobce s vysazením souhlasil, že mu neřekl, na jakou dobu ho vysazuje, nýbrž že mu řekl, že ho zase přijme, jakmile práci dostane, že bere znovu všechny své vysazené dělníky vždy zpět do práce a předeem bere ty, kteří jsou vysazeni delší dobu než žalobce a že také proto, když se žalobce o práci hlásil, mu řekl, že dosud pro něho práci nemá, ale že na něho nadále počítá a proto mu výpověď nedal.

Svědeckou výpověď F. S. má soud zjištěno, že svědek ten hlásil žalobci, že jest vysazen, že žalobce vzal to na vědomí a odešel. Soud uváživ zjištěné okolnosti rozhodl: »Vysazením« podle obsahu oboustranného pojmu vyrozumívá se toliko, že zaměstnanec nezruší sice služební poměr se zaměstnavatelem, ale spokojí se s tím, že mu zaměstnavatel není povinen poskytnouti práci (§ 82a ž. ř.), tudíž mlčky se vzdává poskytováných oprávnění mu zákonem proti zaměstnavateli pro neposkytování práce (§ 82a ž. ř. a § 1155 obč. zák.) příslušejících. Jelikož však žalobce s neposkytováním práce původně souhlasil, nemůže dodatečně dovozovati svůj nárok žalobní a proto byla žaloba jeho jako bezdůvodná zamítnuta.

Poznámky.

Ještě k otázce obnovy řízení před rozhodčí komisí záv. výborů.

»Gewerkschaftliche Rundschau« věnovala v č. 1. z r. 1952 své přílohy »Sammlung von Entscheidungen in Fragen der Arbeiter- und Angestelltenrechtes« pozornost poznámce o obnově řízení před rozh. komisí, otištěné na str. 84. loňského ročníku »Pracovního práva«. Je jistě potěšující, že se takto dostává znovu na přetřes otázka zásadní důležitosti. Čtenáře tohoto listu jest informovati, že i »G. R.« zcela se shoduje se zásadním stanoviskem námi hájeným o tom, že obnova řízení podle analogie civilního řádu s. přípustna je, a rozebírá podrobně ve dvou sloupcích jednotlivé předpoklady obnovy. K správným vývodům úvahy té jest potřebí dodat jen toto: Není pochybnosti, že s hlediska obnovy řízení jest nález rozhodčí komise staviti zcela na rovnou rozsudku v řízení civilním a že není na závalu stanovisku námi hájeném ustanovení c. ř. s. o tom, že obnova jest přípustna jediné proti rozsudkům. Věc ta — tak samozřejmá — nepotřebovala by bližšího odůvodňování, kdyby se nebyl vyskytl opravdu bizarní názor, vyslovený rozhodčím soudem Úrazové pojišťovny v obdobném případě, jímž bylo vysloveno, že obnovu řízení před tímto rozhodčím soudem nelze povolit, ježto jde o řízení zakončené nikoliv rozsudkem, nýbrž nálezem (o tom ostatně zmínil jsem se již v P. P., str. ??). Je proto nutno k vyvrácení tohoto bludného názoru postaviti tuto logickou konstrukci: V civ. řádu soudním rozumí se rozsudkem zásadně každé rozhodnutí, jímž se meritorně rozhoduje ve věci samé o existenci nároku v znesenému na soud (proč jsou tři výjimky v c. ř. s. z této zásady stanoveny, vloženo jest v materiálních k c. ř. s., jež Gewerkschaftliche Rundschau cituje). Analogou (podle § 55 prov. nař. zák. o záv. výb.) rozsudku takto pojatého jest pak v řízení před rozhodčí komisí nález, ovšem jen potud, pokud se jím rozhoduje meritorně ve věci samé o existenci nároku v znesenému na rozh. komisi. Nebude tedy na př. obnova

přípustna proti nálezu, jímž stížnost k rozhodčí komisí byla touto komisí odmítnuta pro nepřislusnost. Toto stanovisko je také v souladu jak s principem civ. řádu soudního, tak s principem samotné dogmatiky právní, že totiž obnova může směřovati jen proti skutkové podstatě, na níž nárok je založen, nikoliv proti právnímu názoru soudu. Dr. František Kraus.

Účinnost snížení nebo zastavení úrazového důchodu. Úrazové pojišťovny, rozhodující o novém vyměření náhrady z důvodu podstatné změny poměrů rozhodných pro výši důchodu zhusta rozhodují pro praeterito a zastavují nebo snižují úrazový důchod k datu předcházejícímu čas doručení výměru.

Postup tento bez sporu odporuje obecným zásadám o materiální právní moci aktu. V každém případě bylo by třeba k tomu, aby takový postup mohl býti právním řádem odůvodněn, výslovného ustanovení tohoto řádu. V tomto směru jest ovšem konstatováni nedostatek takového předpisu. Naopak § 59, odst. 4., úrazového zákona výslovně stanoví, že »Snížení nebo zastavení důchodu nabude moci počínajíc tím dnem, kterého výměr toto ustanovující (§ 36) doručen byl osobě k odškodnému oprávnění«. Že »žaloba proti tomuto výměru k rozhodčímu soudu vznesená (§ 58) nemá odkládacího účinku«, na předmětné věci ničeho nemění. Právě tak nikoliv ustanovení § 6, odst. 1. úrazového zákona, podle kterého má náhrada škody záležitosti v důchodu, který jest poskytovati »počas neschopnosti k výdělků«.

Podle § 36 úr. zák. jest úrazová pojišťovna povinna vydati oprávněnému písemný výměr o vyměření odškodnění i o zamítnutí nároku. Z toho plyne, že o nárocích pojištěnců v každém případě, tedy i zastavuje-li se nebo snižuje-li se důchod, může pojišťovna rozhodovati jediné výměrem, který jest vydati osobě, již nárok přísluší, nebo která jej uplatňuje. V souvislosti s cit. § 59, odst. 4., úr. zák. pak z toho plyne, že je vyloučeno, aby nositel pojištění o nároku rozhodoval jiným opatřením a že

účinky pro pojištěnce nepříznivé (snížení, zastavení důchodu) mohou být dány pouze pro futuro, nikoli pro praeterito. Srv. Meissner-Winter, str. 87.

S tímto stanoviskem projevil také souhlas rozhodčí soud úrazové pojišťovny dělnické v Praze nálezem ze dne 15. března 1952, čj. Cu 459/52. V daném případě pojištěnec požíval 10% důchodu na základě pravoplatného výměru pojišťovny. Pojišťovna vyzvala důchodce, aby se podrobil nové lékařské prohlídce, ke které se však vyzvaný pro onemocnění v určený den nedostavil a pojišťovna v důsledku toho zastavila výplatu důchodu dnem 22./X. 1951, aniž o tom rozhodla výměrem. Teprve dne 20./XII. 1951 byl určený důchodci výměr z 11./XII. 1951, kterým úrazový důchod byl zastaven ke dni 22./X. 1951. Rozhodčí soud uznal pojišťovnu povinnou zaplatiti důchod za dobu od 22./X. 1951 do 20./XII. 1951 bez ohledu na výsledek průvodního řízení a rozsahu zmenšení způsobilosti k výdělků, odůvodniv správně svůj výrok cit. § 59, odst. 4., úr. zák.

Cit. výrok má svůj význam s ohledem na vžitou praxi pojišťoven zastavovati vyplácení důchodu z příčin, které nemohou být odůvodněny § 59, odst. 1., úr. zák., př. že důchodce nevyhověl tomu či onomu příkazu pojišťovny (lékařská prohlídka) atp. Přes to však, že po právní stránce je důchodce kryt §§ 56 a 59 úr. zák., je vystaven škodám plynoucím z nečinnosti pojišťovny, která zastavivši fakticky vyplácení důchodu o zastavení výměru nevdává, nebo tak učiní až po uplynutí delší doby. Zde má ovšem slovo zákonodárce. —jkh—

Zánik pracovní smlouvy vysazeného zaměstnance. »Vysazení z práce« jakkoli v hospodářském životě jest skutečností vyskytující se v masách, jest po právní stránce — zejména u nás — pojmem neujasněným a značně sporným. Z judikatury možno se odvolati jen na Váž. obč. (P. P. 195.). Zato nižší stolice soudní poměry souvisejícími s »vysazením« zabývají se častěji, ačkoliv nikoli zdaleka v té míře, která by odpovídala rozsahu, v jakém se tato skutečnost vyskytuje. Spory zpravidla pořadem práva uplatňovány nejsou. Příčinu jest hledati zejména v tom, že laická veřejnost nesprávně hodnotí právní význam této skutečnosti. Tomuto názoru — pokud bylo možno zjistiti v některých případech — podléhá judikatura soudů živnostenských, ač na druhé straně jest konstatovati, že praxe ustaluje se na názoru opačném. Příkladem rozdílného nazírání na právní význam »vysazení« je na jedné straně rozsudek živn. soudu v Mor. Ostravě z 1./XII. 1951, Cž 548/51 (P. P. roč. XI, str. 10.), na druhé straně rozsudek živn. soudu v Praze ze dne 22. V. 1951, Cž III 584/51 (P. P. roč. XI, str. 34.). V obou případech rozumějí soudy vysazením úmluvu, podle které za předpokladu trvání pracovní smlouvy není zaměstnavatel povinen poskytovat práci a mzdu a zaměstnanec povinen pracovati, při čemž někdy bývá ujednána lhůta, po kterou tato modifikace pracovní smlouvy má trvati, jindy tato lhůta ujednána není, nebo jest určena nejistě budoucí událostí. Ani v jednom ani v druhém případě není nárok na mzdu podle § 1155 o. z. o., ač pochybnost vzbuzuje § 1164, podle kterého ani zaměstnanecova práva podle § 1155 nemohou být pracovní smlouvou zrušena nebo omezena. Ovšem, bylo v takovém případě konání prací »zabráněno okolnostmi nastalými na straně zaměstnavatelově? Prozatím jde však pouze o to, jaké následky jsou spojeny se zrušením pracovní smlouvy zaměstnance vysaze-

ného na neurčitou dobu. Moravskostravský soud přiznal nárok na mzdu za výpovědní lhůtu propuštěnému zaměstnanci, pražský soud nepřiznal tento nárok vysazenému zaměstnanci, který vystoupil.

Pražský živnostenský soud zamítl žalobu odůvodniv tento výrok tím, že »jelikož... žalobce s neposkytováním práce původně souhlasil, nemůže dodatečně **dovozovati** svůj nárok žalobní. »Při tom přehlíží ovšem, že ustanovení § 1162 o. z. o., resp. § 82 a) živn. řádu jsou normami kogentními a práva zaměstnancova z nich plynoucí nemohou být pracovní smlouvou ani zrušena ani omezena. Jest tedy právní posouzení cit. rozsudkem podstatně nesprávné a soud se měl omeziti na to, aby zkoumal, zda byly v daném případě splněny podmínky »důležitého důvodu«. Kritisovaný výrok sám, ač není ojedinelým, jest dokladem opravdového zmatku v hodnocení právního významu »vysazení«.

Samá dřívější judikatura pražského živnostenského soudu byla hodnotnější.*) Totéž platí i o judikatuře býv. rakouských živnostenských soudů.

Bagatelní odvolání u pracovních soudů, tak jak bylo upraveno §§ 28, 31 a 32 zák. č. 151/51, vykazuje nedostatky, které mají svoji příčinu ve způsobu projednávání vládního návrhu zákonodárnými sbory. Ústavně-právní výbor senátu změnil vládní osnovu potud, že připustil odvolání ve věcech nepatrných nejen z důvodů zmatečnosti, ale i v případech, kde soud bera zřetel k zásadnímu významu sporu, prohlásí odvolání za přípustné. Učinil tak proto, že »spory zásadního významu mohou se vyskytnouti i při malé hodnotě předmětu sporu a není proto účelno, aby požadavku zaměstnanců i zaměstnavatelů v tomto směru vyhověno nebylo« (č. t. 473/III). Avšak již ústavně-právní výbor posl. sněmovny (č. t. 1279/III) zjišťuje, že ustanovení tato jsou v rozporu a »uznává, že ustanovení § 31 tam mohlo být vzhledem ku připuštění odvolání ve sporech zásadní povahy stylisováno přesněji«. Přes to však nepokládá změnu za nutnou omlouvaje chybu tím, že »případy prohlášení sporů za spory zásadní budou jistě jen velmi řídké a bude v nich podle znění § 31 nutno vystačiti s tím, že podle poslední věty § 31 odvolací soud v případech takových — vyhověli odvolání — obmezí se na zrušení rozsudku soudu pracovního a tento pak, vázán jsa podle ustanovení civilního řádu soudního (§ 19 osnovy) právním názorem soudu odvolacího, znovu o věci rozhodne«.

Věci zabývali se již dr. Voska (Pracovní právo X, str. 107), dr. E. Schwelb (Pracovní právo X, str. 86—88), Edm. Prochaska (Richterzeitung XIV, str. 35—40). K těmto úvahám přistupuje dr. Hanse Ropperta (»Ist das Berufungsverfahren in Streitigkeiten mit einem Streitwert bis 300 Kč durch das Gesetz über die Arbeitsgerichte richtig geregelt?« v Richterzeitung XIV, 66—67).

Dr. Roppert, zabývá se kritikou tohoto nedostatku zák. č. 151/51, běře v úvahu tyto možné případy:

*) Literaturou domácí zůstává dosud věc nepovšimnuta přes její velký hospodářský význam. Jinak v literatuře rakouské a německé (srv. jen z poslední doby rozsáhlé a pečlivé práce Fuchsovy »Wichtige Gegenwartsfragen des Arbeitsrechts«). Bude na místě věnovati této otázce více pozornosti.

1. Odvolací soud souhlasí s právním názorem pracovního soudu i s použitím normy a odvolání jest proto neodůvodněno.

2. Odvolací soud jest jiného právního názoru, nebo pokládá použití normy za nesprávné; v těchto případech

a) buď zjištěná skutková podstata dostačuje k rozhodnutí věci a řízení netřeba doplňovati,

b) buď nedostačuje a řízení musí býti doplněno nebo znovu provedeno.

Autor má za to, že v případě 1. jako v ostatních by byl na místě rozsudek; případ 2a) považuje oprávněně za přebytečné zatížení pracovního soudu, který nejednaje znovu ve věci, rozhodne rozsudkem znovu na základě právního názoru odvolacího soudu.

Věc vypadá jinak, uvážíme-li genesi cit. předpisu §§ 28 a 31, přes to však jest na místě upozorniti na tento nedostatek. Bylo již řečeno, že tato redakční chyba má za následek rovněž, že v bagatelních věcech jest vyloučeno i ve věcech zásadního významu dovolání.

Otázku, zda zásady §§ 28 a 31 platí také pro okresní soudy příslušné podle § 42 zákona o pracovních soudech, jest zodpověděti negativně. Cit. § 42 obsahuje pouze ustanovení o příslušnosti věcné a místní (§§ 1—3 cit. zák.) a o řízení se vůbec nezmiňuje. Proto nelze míti za to, než, že řízení u okresních soudů řídí se výhradně předpisy civilního řádu soudního a že jest vyloučeno použití zvláštních předpisů zákona o pracovních soudech. To platí ovšem také pro odvolací důvody. U okresního soudu i v pracovních sporech platí pro věci bagatelní §§ 501 a 477 č. 1 až 7 cís a je tedy vyloučeno se odvolati, protože rozhodnutí má zásadní význam.

Právo koaliční. Prof. dr. Weyr ve své »Soustavě čs. práva státního« (str. 365) píše: S povšechnou institucí svobody spolčovací souvisí též zvláštní instituce, t. zv. práva koaličního, o němž jedná § 114 úst. listiny. »Právo spolčovací k ochraně a podpoře pracovních (zaměstnaneckých) a hospodářských poměrů se zaručuje. Všeliké činy jednotlivců nebo sdružení, jež se jeví úmyslným rušením tohoto práva, jsou zakázány.«

Ze toto právo výslovně bylo pojat do ústavní listiny, vysvětluje se historicky. Dřívější zákonodárství, totiž podobné koalice (syndikáty) — zejména dělnické — zakazovalo a trestalo jejich původce. § 114 nemá arciť na mysli jen dělnické koalice, nýbrž vztahuje se zajisté též na př. na koalice státních zaměstnanců, což je prakticky důležité. — Druhá věta § 114 jest lex imperfecta; význam její zeslabuje ještě příliš povšechné znění.

Nejhlavnějším prostředkem k »podpoře pracovních (zaměstnaneckých) a hospodářských poměrů« jest v praxi stávka. Ustanovením § 114 je tudíž nepřímou vyslovena zásada trestně-právní neodpovědnosti osnovatelů a účastníků stávek zaměstnaneckých, čímž arciť není řečeno, že by nebyli civilně-právně odpovědní za porušení smluvních závazků stávkou nastalé. Srovn. k tomu: Matějka: O úřednické stávce. Sborník věd právních a státních, XXIII, str. 544. Stávky státních úředníků prohláší Matějka za zakázané a trestné (disciplinárně).

Weyr správně uvádí, že jde o zvláštní instituci, tedy o právo svého druhu (sui generis). To

je velmi důležité; jde-li o zvláštní právo spolčovací, nevztahují se na zaměstnanecké spolčování k ochraně a podpoře zaměstnaneckých poměrů, ustanovení zákona o všeobecném spolčování (schůze nemusejí býti hlášeny atd.). To má ovšem platnost jenom v případě, když jde o schůze výhradně zaměstnanecké, kam nezaměstnanci nemají přístupu. Tábory lidu na veřejných místech a průvody podléhají obecným ustanovením zákona.

Z ustanovení první (věty) odstavce § 114 se vyvozuje nejen právní podklad pro spolčování zaměstnanecké, nýbrž i zaměstnavatelské; tento výklad se opírá o slova: »a hospodářských poměrů«. Na tomto výkladu spočívají sdružení zaměstnavatelská (svazy zaměstnavatelské), kartely, trusty. Je zajímavo, že při meziministerském jednání o osnově zákona kartelového žádalo jedno ministerstvo, aby koalice zaměstnanecké podléhaly týmž omezením jako kartely, neboť prý při svazech a ústřednách zaměstnaneckých jde také o kartely.

Druhý odstavec (věta) § 114 je velice významný. Nesouhlasím zde s Weyrem, že je to lex imperfecta a že první odstavec zeslabuje. Nedostatkem sice je, že zákaz není spojen s trestní sankcí, avšak přece koalice nejsou bez ochrany. Zákon o ochraně svobody shromažďovací č. 509/21 chrání i shromáždění, která nejsou svolána podle zákona spolkového. Tím, že ústava zakazuje všeliké činy jednotlivců nebo sdružení, jež se jeví úmyslným rušením práva koaličního, je dána trestnost útisku (teroru) proti koalicím, ježto se trestá bezprávně v y n u c e n í, aby někdo něco konal, opominul nebo snášel. Co je zákonem zakázáno, je bezprávné.

Nesouhlasím s názorem dr. Matějky, že stávky státních úředníků jsou zakázané a trestné disciplinárně. Stanoví-li něco podobného služební pragmatika, je v rozporu s ústavní listinou. Právní pravidlo, že lex specialis platí proti lex generalis lze uplatňovat jen při normách stejného druhu nebo při speciální normě vyššího druhu vůči generální normě druhu nižšího, nikoli však naopak. Ostatně je otázkou, která norma je speciální a která generální. V otázce zaměstnaneckého spolčování je jistě speciální normou § 114 úst. listiny, kdežto služební pragmatika je normou generální. Zákon, který by chtěl koaliční právo omezovat, musel by míti náležitosti zákona ústavního.

Koaliční právo upraveno je pouze rámcově. Nedotýká se právního postavení koalice, pokud tato může se platně zavazovat, nabývatí majetku a pod. Tu zůstává věc nevyřešena jako u organizací faktických (politických stran).

Jan Hrabánek.

Časopisy. Prager Juristische Zeitschrift (roč. XII., č. 5) otevřela novou hlídku »Arbeitsrechtliche Judikatur«. V tomto čísle uveřejňuje rozh. nej. soudu z 17/X. 1931, Rv I 109/31 (P. P.).

Zemědělský přehled (roč. VII., č. 2) JUDr. O. Eisenschein »Pracovní soudy«.

Richterzeitung (XIV., č. 5) Dr. Hans Roppert: Ist das Berufungsverfahren in Streitigkeiten mit einem Streitwert bis 300 Kč durch das Gesetz über die Arbeitsgerichte richtig geregelt?

Vychází 20. každého měsíce. — Předplatné ročně Kč 20.—, s přílohou »Archiv pracovního a sociálně pojistovacího práva« ročně Kč 32.—, pro předplatitele časopisu »Odborové sdružení československé« Kč 12.—, s přílohou »Archiv pracovního a sociálně pojistovacího práva« Kč 18.—. Redakce, správa a výprava v Praze I., Na Perštýně II. — Majitel: Odborové sdružení československé. — Vydavatel a odpovědný redaktor Rudolf Tayerle. — Řídící redaktor Jaromír Hlaváček. — Tiskem Lidové knihtiskárny A. Němec a spol., Praha II., Hyberbásk ul. 7.

Novinová sazba povolena řed. pošt. a telegr. 208.987-VII.-1927.